

Η ΕΒΔΟΜΗ ΤΕΧΝΗ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΝΑΠΟΔΗ

Η ΜΑΡΤΥΡΙΚΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΣΤΕΡΩΝ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

(Ένα χαρακτηριστικό άρθρο της διάσημης Βερολινέζας βεντέττας Λιλ Νταγκόδερ)

ΛΗΘΕΙΑ, πόσες δεν ζηλεύουν την τύχη των άστρων του κινηματογράφου!...

Τι όραίο πράγμα να παίζη μία γυναίκα στον κινηματογράφο, ν' αποκτή παγκόσμιο φήμη, να διαβάξη συχνά έπαινετικές κριτικές για τον έαυτό της, να δημοσιεύουν τις φωτογραφίες της όλες ή εφημερίδες και τα περιοδικά της ύψηλιου!...

Άλλοίμονο όμως!... Όταν μάθετε πόσο μαρτυρική είνε η ζωή μιάς πρωταγωνίστριας του κινηματογράφου, θα ούσουν έντελώς τα θελατικά, αλλά πλάνα όνειρά σας!

Ακούστε πώς περιγράφει τη ζωή των άστρων της όθινης ή διάσημης Βερολινέζα καλλιτέχνις του κινηματογράφου Λιλ Νταγκόδερ, σ' ένα σχετικό της ίντερβιού που έδωσε πρό ήμερών σ' ένα ευρωπαϊκό περιοδικό:

«Από την ήμερα που θα πατήση το πόδι της μία καλλιτέχνις μέσα στο στούντιο—εξήγησε ή γρηγορετική πρωταγωνίστρια της «Όυγκως Ρακωδίας»—πρέπει να ξεχάση την περασμένη της ζωή. Και λέγοντας «περασμένη ζωή» έννοω όλες τις συνθήσεις της ζωής ενός ανθρώπου. Ο άτομικισμός χάνεται στον κινηματογράφο και ή ήθλοποιός μεταβάλλεται σε αυτόματο, σε ανδρείκελο, που είνε διαρκώς στη διάθεση του ρεζίσσορ.

Για να το επίτηχ ή όμως αυτό ή καθεμία που αποφασίζει να γίνη καλλιτέχνις του κινηματογράφου και να φτάση μία μέρα στον επίσημο τίτλο του «άστρου», χρειάζεται όχι μόνο γροαντική θέλησις, αλλά και ήτοιμονή άφραστη. Γι' αυτό πολύ λίγες κατορθώνουν να διακριθούν, περίπου ένα τρία τοίς έκατό, άπ' όσες καταργούν νάθρονι λυμάνι σωτηρίας, δόξης και πλούτου στα κινηματογραφικά στούντιο!

Για τις καλλιτέχνιδες του κινηματογράφου, έγω τουλάχιστον, δεν παραδέχομαι ότι πρέπει νάχουν κάποιο σχετικό τάλανο, όπως πρέπει απαραίτητως νάχουν ή καλλιτέχνιδες του θεατρού. Όταν μία κοπέλλα είνε άσωοδητοσε μορφωμένη, έχει κανονικό σώμα, γρηγορετικά χαρακρηστικά και την απαραίτητη φωτογένεια, μπορεί, χωρίς διαταγιο, να χτυπήση την πόρτα του κάθε στούντιο, υπό ένα όμως όρο: Να άλλοσθη με ήτεράνθρωπη θέληση, με μεγάλη ήτοιμονή και με ήτοιποθήση ότι θα πραγματοποιήση τ' όνειρό της!

Για να πεισθήτε δε, ότι ο τίτλος της πρωταγωνίστριας του κινηματογράφου δεν είνε και τόσο ζήλειός, όπως διατιγώς πολλές θαναμάστριες μας νομίζουν, θα σας περιγράψω τις άσχολιές και τις άγωνίες που δοκιμάζει κάθε μέρα μία πρωταγωνίστρια.

Στις έπτά το πρωί το ξυπνητήρι της διακόπτει τα όφωρτερα όνειρα! Πρέπει να σηκωθή άμέσως. Η έλαχίστη άγορορία μπορεί πιθανώς να προκάλεση σοβαρές άνωμαλιές στο πρόγραμμα της ήμερας, στο όποιο καμιά μεταβολή δεν επιτρέπεται.

Μόλις σηκωθεί ή καλλιτέχνις, άρχίζει άμέσως τις άσκήσεις. Μία πρωταγωνίστρια, βλέπετε, πρέπει να έμφανίζεται πάντοτε λεπτή, λυγερή, κομψή. Η άσκήσεις αυτές είνε ως έπι το πλείστον πολύ δύσκολες. Η καλλιτέχνις θα παραστή ίσως άνάγκη να πηδήση μία τάφορ, να πηδήση πάνω σ' ένα αυτοκίνητο που τρέχει, να κατέβη από ένα βαγόνι, ενώ το τραίνο τρέχει με ταχύτητα κλπ. Πρέπει, λοιπόν, να έργασθη πολύ και συστηματικά για ν' άποκτήση την άπαιτουμένη έπιδεξιότητα, έλαστικότητα, εύκνησία.

Έπισης μία πρωταγωνίστρια του κινηματογράφου, δεν πρέπει μόνο να ναι όφωρα και νάχη σαγηνευτικό χαμόγελο. Πρέπει να έπιδοθη σ' όλα τα σπόρ, να μάθη να τρέχη, να πηδά, να σκαφαλώνη σε τοίγους, σε δένδρα, να καβαλλικήνη έπιδέξια, να άδηγη αυτοκίνητο, ποδήλατο, να κολυπά, να τραβάη κουπί, να πατινάρη...

«Όι' αυτά θα της χρειασθούν κάποτε και γι' αυτό πρέπει ν' άσκείται καθημερινώς. Κατά τις έννιά, πρέπει να όρισεται στο

στούντιο. Προγεματίζει λοιπόν έλαφρά—σύμφωνα με το συμβόλαό της ή έταρεία της άπαγορευεί να παχύνη—κι' έπειτα φεύγει διαστρικά για ν' άρχιση τη δουλειά της.

»Ποιά ώρα θα τελειώση το εγώρισμα; Μυστήριον! Όταν περάσει την πόρτα του στούντιο, ή καλλιτέχνις δεν άνηκει πια στον έαυτό της! Όφείλει να μείνη εκεί, καταβάλλοντας διαρκώς ήτεράνθρωπες προσπάθειες για να έννοη και να εκφράξη όλων των ειδών τα συναίσθηματα!

»Πρέπει ταυτόχρονώς να ήκρίσταται το φοβερό μαρτύριο του εκφυλωτικού φωτός των προβολέων που κατακαίει τα μάτια της, ν' άκούη τα σφύριγματα και τα έπιτακτικά παραγγέλματα του ρεζίσσορ, τη σημασία των όποιων όφείλει ν' αντιλαμβάνεται άμέσως χωρίς να κάμη το παραμικρό λάθος. Συχνότατα, μάλιστα, βλέπει όλη αυτή την κορυφαστική έργασια της να ηγαώνη χαμένη, γιατί κάτι τι το έλαχίστο κατέστρεψε τη σκηνοθεσία κι' όλα τότε πρέπει να επαναληφθούν.

»Πολλές φορές ή ταινίες εγώρισταις τη νύχτα. Κι' άν μείνη είνε φθινόπωρο ή άνοιξις, το πράγμα είνε ήποφερό. Άν όμως είνε καλοκαίρι; Η ζωή τότε μέσα στο στούντιο είνε σωστή κόλασις! Η άντιόφωρη μπουδιά από τις χρωματισμένες μακέτες, ή έξοστη—ά άνεμιστήρες άπαγορευονται κατά το εγώρισμα—τά φώτα των προβολέων, μς κάνουν να ήποφείουμε, χωρίς ότισόο και να μπορούμε να διαμαρτυρηθούμε. Άν, έξ άλλου γίνεται το εγώρισμα τις νύχτες του χειμώνα, είνε ακόμα χειρότερα τα βασανά μας! Το ζούμ μς περνάει ως τα κόκκαλα, γιατί πολλές φορές ή ταινία άπαιτεί έλαφρό ντύσιμο ή άμπίσεις πολύ ντεκολτέ.

»Έπι τη ευκαιρία αυτή θα σας διηγηθώ ένα σχετικό κομμοτρογικό άνέκδοτο της καλλιτεχνικής μου καριέρας: Ένα χειμωνιάτικο βράδι, έπαιξα ως πρωταγωνίστρια σ' ένα φίλμ το όρολο μιάς κοκότας, ή όποια έβγανε άπόνα ρεστορών, ενώ έξω έφετεται οργαδια βροχή. Ένας γροουί του ρεστορών έβάδιζε κοντά μου και μου κρατούσε άνοιχτή μία όμπρέλλα, ως που να μω στο αυτοκίνητό μου. Η τελητή βροχή έπετε από ψηλά με σωήνες σαν τους πυροσβεστικούς, ό δε θελλώδης άνεμος έπροκαλείτο με δυνατές στροφές έλικος άεροπλάνο. Έξάρνα, σε μία στιγμή, ενώ έτοιμαζόμην νάμω στο αυτοκίνητο, ένα δυνατό φύσημα άνεμου άναποδογύρισε την όμπρέλλα από τα χείρα του γροουί, κι' έγω έγινα... μουσκεμμα, καθώς ήμουν μάλιστα με τα ντεκολτέ μου!...

»Όταν φεύγει τέλος ή πρωταγωνίστρια από το στούντιο, είνε μία δυο, τρεις ή όρα, το πρωί. Γυρίζει στο σπίτι της κατακουρασμένη κι' άόρεχτη, με δυο φροντίδες μόνο: Να περιποιηθή τα μάτια της, που της ποκούν τρομερά, από τα φώτα των προβολέων, και να ξυπνήση πάλιν έννορις την άλλη μέρα, για να ξαναρχιση τα ίδια!

»Και δεν είνε μονάχα αυτά—συνεχίζει ή Λιλ Νταγκόδερ—που κάνουν μαρτυρική τη ζωή μιάς πρωταγωνίστριας του κινηματογράφου.

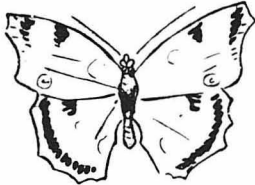
»Η κάθε βεντέττα είνε ήποχεωμένη να ήφίσταται καθημερινώς τις έπιδοσεις του επαγγέλματός της και να δοκιμάξη τα πιο ότερα συναίσθηματα. Πρώτα-πρώτα ή άτομική της άξιοφρέτεια, ή κοινωνική της ήτόλημη, ή οικογενειακή της τιμή είνε στη διάθεση της Έταρείας, στην όποια έργάζεται. Για να λανσάρη τα φίλμ της ή Έταρεία καταφεύγει πολλές φορές σε εφάνταστες ρεκλάμες, που εκθέτουν την πρωταγωνίστρια ποικιλοτρόπως. Όστόσο, δεν της επιτρέπεται καμιά διαμαρτυρία, γιατί, όπως σας είνε προσηγουμένως, έχει χάσει πια την έλευθερία της, από τη στιγμή που πάτησε το πόδι της στο στούντιο!...

»Άλλοίμονο δε, άν ή πρωταγωνίστρια είνε παντρεμένη! Άλλά και ποιά δεν είνε; Γιατί, ένας διαρκής εφώλτης βασανίζει όλες και όλους γενικά τις παντρεμένες και τους παντρεμένους καλλιτέχνιδες και καλλιτέχντας του κινηματογράφου: Η ζήλεια!

»Άν ήθελε κανείς να καθορίση το συναίσθημα αυτό της ζήλειας, θα

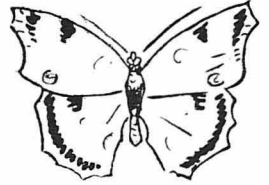
Η Λιλ Νταγκόδερ.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟΥ PAUL REBAUX

Η ΚΑΛΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΑΛΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

(Έξωφρενισμῶν, ἀηδιῶν καὶ χεντροκεπιῶν τὸ ἀνάγνωσμα)

Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ἀλλά- ζουν καὶ τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν ἀνθρώπων, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀλλά- ζουν καὶ οἱ κανόνες τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς.

Κατὰ τὸ 1613, κάποιος Γάλλος, ὁ Κλαύδιος Χάρντυ, εἶχε ἐκδώσει ἓνα βιβλίο, μὲ τὸ ὄνομα ἐδίδασκε τὸν κόσμο πῶς πρέπει νὰ φέρεται.

Φυλομετρώντας τώρα τὸ βιβλίο αὐτό, βλέπουμε τί διαφορετικὴ ἀντίληψη εἶχαν τότε οἱ ἄνθρωποι γιὰ τὴν καλὴ συμπεριφορά.

Μεταξὺ ἄλλων, ὁ Κλαύδιος Χάρντυ λέει:

«Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ρωτοῦμε ἓνα γνωστό μας, πῶς εἶνε στὴν ὑγεία του, ἐκτός ἂν μάθουμε ὅτι λίγον καιρὸ πρὶν ἦταν ἀρρωστος. Διαφορετικῶς, θὰ φανοῦμε ἀγενεῖς καὶ ἀδιάρκτοι!...».

Ἀπλῶς, ἐκείνον τὸν καιρὸ, ἐθεωρεῖτο ἀγένεια καὶ ἀδιάρκεια, ὅ,τι σήμερα θεωροῦμε εὐγένεια καὶ καθήκον μας.

Λέει ἀκόμα ὁ Χάρντυ στὸ βιβλίο του:

«Μὴ κόβετε ποτὲ στὸ τραπέζι τὸ ψωμί μὲ τὸ χέρι σας, ἀλλὰ νὰ τὸ κόβετε μὲ τὸ μαχαίρι».

Στὴν ἐποχὴ μας πᾶσι θεωρεῖται ἔλλειψις καλῆς ἀνατροφῆς, ἂν κό- ψουμε τὸ ψωμί μὲ τὸ μαχαίρι καὶ ὄχι μὲ τὸ χέρι μας.

Μολονότι δὲ ὁ Χάρντυ ἀναφέρει στὸ βιβλίο του κάθε τόσο τὸ μα- χαίρι, δὲν ἀναφέρει ὅμως καθόλου τὸ πηροῦν.

Γιατί αὐτό; Γιατί ἀπολύτως ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τὸ πηροῦν ἐθεω- ρεῖτο εἶδος μεγάλης πολιτείας καὶ δὲν τὸ μεταχειρίζονταν, παρὸ ὅ βασιλεῖς καὶ μερικοὶ εὐγενεῖς.

Δὲν συνέβαινε ὅμως τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸ κουτάλι.

«Πρὶν μεταχειριστεῖς τὸ κουτάλι, λέει σχετικῶς ὁ Χάρντυ, νὰ τὸ σφουγγίσεις καλὰ στὴν πετσέτα σου, τὸ ἴδιο δὲ νὰ κάνης καὶ ἀ- φροῦ τὸ μεταχειριστεῖς. Κατόπιν νὰ σφουγγίσης τὰ λερωμένα ἀ- χτυλιὰ σου στὸ τραπέζι μόνον!»...

Φαντασθῆτε τί ἐντύπωση τὴν ἔκανε ἓνα τέτοιο φέροσμο στὴν ἐποχὴ μας!...

Καὶ ὁ Χάρντυ ἐξακολουθεῖ:

«Τὰ κόκκαλα ἀπὸ τὸ κρέας ἢ ἀπὸ τὸ πούλι, δὲν εἶνε σωστὸ νὰ τ' ἀφίρνης μέσα στὸ πιάτο σου, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὰ πετάξῃς σὲ μιὰ ἄλλοιο δοματίου καὶ μετὰ τὸ δείπνο οἱ ὑπηρέτες θὰ ἔλθουν νὰ τὰ μαζέψουν!»

Σημειώστε ὅτι τὸ βιβλίο τοῦ Χάρντυ ἔγινε ἀ- ναρπαστὸ ὅταν ἐξεδόθη. Ἀκολουθοῦσαν πιστὰ τὰ παραγγέλματα τοῦ καὶ οἱ ἀριστοκράται καὶ οἱ πρὸ πλείους ἀσπὸ τοῦ Παρισοῦ.

Ἀργότερα, κατὰ τὸ 1675, ἐξεδόθη καὶ ἓνα ἄλ- λο βιβλίο καλῆς συμπεριφορᾶς, ἀπὸ κάποιον Ἀν- τῶνιο ντὲ Κουρτέν. Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἐπιγράφεται: «ΝΕΟ ΒΙΒΑΙΟ ΚΑΛΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙ- ΣΜΕΝΩΝ ΤΡΟΠΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΤΙΜΙΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ».

Τὸ βιβλίο αὐτό, ὅσον ἀφορᾷ γιὰ τοὺς καλοὺς τρόπους κατὰ τὸ δει- πνο, περικεῖται τὸ ἴδιο σχεδὸν μὲ τὸ βιβλίο τοῦ Χάρντυ, ἀλλὰ μᾶς πλη- ροφορεῖ ἔξ ἄλλου καὶ γιὰ πολλὰ ἄλλα περὶεργα καὶ ἀσπείρα γιὰ τὴν ἐ- ποχὴ μας πράγματα. Ἔτσι, μεταξὺ ἄλλων, διαβάζουμε:

«Ὅταν φταρνησοῦμε, πρέπει ἀμέσως ἔπειτα νὰ βγάλουμε τὸν σκούφο μας καὶ νὰ χαρεθῶσμε αὐτοὺς ποὺ μᾶς χαίρουνται. Για- τί πάντα πρέπει νὰ χαρετοῦν ἀπὸν ποὺ φταρνίζεται. Ὅταν χα- σμονηρθῶμε, πρέπει νὰ γυρίσωμε τὸ κεφάλι μας καὶ νὰ κάνουμε τὸ σημεῖο τοῦ σαυροῦ».

Ὅλα αὐτὰ φαινόντουσαν σοβαρώτατα στοὺς Γάλλους ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Ἀλλὰ τὸ πῶς φοβερό εἶνε ὅτι ἐκείνον τὸν καιρὸ τὸ καθαρίσμα τῶν δοντιῶν ἐθεωρεῖτο... ἀναξιοπρεπές!

«Δὲν πρέπει ποτὲ, λέει ὁ Κουρτέν, νὰ καθαρίζουμε τὰ δόντια μας μὲ σκόνες. Αὐτὸ δὲν ἀρμόζει παρὰ μόνο στις γυναῖκες τοῦ δρό- μου. Ὅτε εἶνε σωστὸ νὰ σκαλίζουμε τὰ δόντια μας μὲ τὸ μαχαίρι,

ἔλεγε δὲ εἶνε ἡ θλίψη ποὺ αἰσθάνεται κανεὶς ὅταν βλέπει νὰ κατέχη ἄλλος κατὰ πῶς ἤθελε νὰ τὸ κατέχῃ ὁ ἴδιος. Τὴ θλίψη αὐτὴ τὴ δο- κιμάζουν οἱ καλλιτέχναι τοῦ κινηματογράφου ὑπ' ὄνομα τῆς τᾶς μορφᾶς.

» Φαντασθῆτε π.χ. τὴ θλίψη τῆς καλλιτέχνιδος ἐκείνης ποὺ βλέ- πει τὸν ἄντρα τῆς νὰ ἐναγκαλιέται μὲ περπάθεια καὶ νὰ φιλεῖ μιὰ συνάδελφὸς τῆς σ' ἓνα αἰσθηματικὸ φιλμ! Ὅσο δὲ περισσότερο συμ- παθεῖ εἶνε ὁ καλλιτέχνης, τόσο πρὸ πολλοῦ εἶνε φυσικὸ νὰ ζηρεῖ ἡ γυ- ναῖκα του καὶ ν' ἀνησυχῇ. Ἡ φτωχὴ αὐτὴ δὲν ἔχει οὔτε στιγμῆς ἡ- συχία! Κρίθει ὅμως τὸν μουσικὸ σπαργαμὸ τῆς καρδιάς τῆς καὶ φαι- νεται ἔξνοηστὴ μέσα στὸ στανιόν. Ὅταν δὲ ἀργότερα τὸ ζεῦγος ἐπιστρέφει στὸ σπίτι του, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ἀκουσθῶν μερικὰ πα- ράφωνα!...

» Αὐτὴ λοιπὸν εἶνε ἡ πραγματικὴ ζωὴ τῶν ἀστέρων τοῦ κινηματο- γράφου καὶ ὄχι ἐκείνη ποὺ περιγράφουν ἡ διάφορες εὐφάνταστες δια- φημίσεις τῶν ἑταφωριῶν, ποὺ γίνονται γιὰ κερδοσκοπικοὺς λόγους. Ζωὴ μαρτυρικὴ, μὲ ἀδιάρκτες προστάθειες καὶ ἀγωνίες, μὲ κινδύνους, μὲ ἐπιπτώσεις, μὲ χτυποκάρδια. Σωστή, δηλαδή, κόλασις!...».

ὅπως συνηθίζουν πολλοί. Δὲν ἐπιτρέ- πεται νὰ τὰ σκαλίζουμε, παρὰ μόνο μ' ἓνα μικρὸ κοκκαλάκι, ἀπὸ ποδὶ κοτόπουλου».

Σήμερα, ὅταν μιλάμε μ' ἓνα γνωστό μας, στεκόμαστε ἀντίκρου του καὶ τὸν κυττάμε κατὰματα.

Ἔ, λοιπὸν, ἡ στάσις αὐτὴ ἐθεωρεῖτο ἄλλοτε ἀγενεῖς καὶ αὐθάδης. Κατὰ τὸν Κουρτέν, ὅταν βρισκόταν κανεὶς ἀντίκρου σ' ἓνα γνωστό του, ἔπρεπε νὰ στρέψῃ τὸ σῶμα του λίγο πρὸς τὸ πλάι καὶ τὸ πρόσω- πὸ του ἔτσι, ὥστε νὰ παρουσιάζῃ μᾶλλον τὸ προφίλ του, γιατί αὐτὴ ἡ στάσις ἦταν ἢ πρὸ ἀρμόζουσα καὶ ἢ πρὸ εὐγενεῖς!...

Φαίνεται ἐπίσης ὅτι ἐκείνον τὸν καιρὸ οἱ δρόμοι τοῦ Παρισοῦ ἦ- σαν σὲ ἀθλία κατάστασι. Πεζοδρόμια δὲν ὑπῆρχαν. Μόνον στὶς ἄκρες ἦσαν οἱ δρόμοι κάτω πρὸ εὐκολοδιάβατοι. Στὴ μέση ἔπρεχαν αὐλάκια ἀπὸ λάσπες καὶ ἀκαθαρσίες.

Τὰ πεζοδρόμια ἔγιναν στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνος.

Σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς, ἡ τιμητικὴ θέσις γιὰ τοὺς βάζοντας στὸ δρόμο τῶ καιρῶ ἐκείνῳ, ἦταν τὸ μέ- ρος πρὸς τοὺς τοίχους τῶν σπιτιῶν.

Καὶ ὁ Κουρτέν λέει σχετικῶς:

«Ὅταν συνοδεύετε ἓνα ἀνώτερό σας πρόσωπο, ἢ μιὰ κυρία, πρέπει νὰ τῆς παραχωρήσετε τὴν τιμητικὴ θέσι καὶ εἰσεῖς καὶ εἰζον ἀπὸ κανένα παράθυρο ἀκαθάρα νερά καὶ λερωθεῖ ὁ συνοδός σας, τότε ὀφείλετε νὰ τὸν καθαρίσετε μὲ τὴν ἄκρη τοῦ μανδύα σας!...»

Ἀπλῶς, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἐθεωρεῖτο πολὺ φυσικὸ νὰ εἰζον τ' ἀ- κάθαρα νερά ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ νὰ λερώων τὸν διαβάτες. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ ἐτιμητικὴ θέσις στὸ δρόμο δὲν ἦταν καθόλου ἀ- σφαλῆς.

Φαίνεται ἀκόμα ὅτι τότε καθόντουσαν στὸ τραπέζι ἀσκεπεῖς, ἀλλὰ μόλις ἄρχιζαν νὰ τρώγουν, ἔβαζαν τὰ καπέλλα τους στὸ κεφάλι.

Ἀκόμα καὶ οἱ καλεσμένοι στὸ τραπέζι τοῦ Λουδοβίκου 14ου, φοροῦσαν τὰ καπέλλα τους κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου. Τὸ ἀντίθετο ἐ- θεωρεῖτο ἔλλειψις σεβασμοῦ.

Μόνον ὁ βασιλεὺς ἦταν ἀσκεπῆς. Μά, ὅταν ὁ βασιλεὺς μιλοῦσε σ' ἓνα καλεσμένο, τότε αὐτὸς ἔπρεπε ἐκείνη τὴν ἰδίαν στιγμῆ ν' ἀποκαλυφθῇ, ἀλλ' ἀμέσως πάλιν κατόπιν φοροῦσε τὸ καπέλλο του καὶ ἔξακολουθοῦσε νὰ τρώῃ.

Ὅταν ἓνας καλεσμένος φταρνίζοταν στὸ τραπέζι, ἔπρεπε ὅλοι οἱ ἄλλοι συνδαιτημόνες ν' ἀποκαλυφθῶν ὑποκλινόμενοι.

Ἄν ὅμως ὁ Χάρντυ συμβουλεύει νὰ πετοῦν οἱ γενναῖοι τῶν τᾶ κόκκαλα σὲ μιὰ γωνία τοῦ δοματίου. καὶ ὁ Κουρτέν συνιστᾷ:

«Ὅταν εἶστε ὑποχρεωμένοι νὰ βγάλετε ἀπὸ τὸ στόμα σας ἓνα σκληρὸ κομμάτι κρέατος, ὀφείλετε νὰ τὸ πετάξετε πίσω ἀπὸ τὸ κά- θισμά σας. Τὸ ἴδιο θὰ κάνετε καὶ γιὰ τοὺς φλοιούς καὶ γιὰ τὰ κουκούτσια τῶν φροῦτων».

Στὴν ἐποχὴ μας ἓνας ἄνθρωπος ποὺ πίνει μονορούφι τὸ κρασί του καὶ ἀδειάζει μονομῆς τὸ ποτήρι του, θεωρεῖται κακοαναθρεμμένος. Κατὰ τὸ 1675, ἀντίθετος, τὸ νὰ πῆ κανεὶς σιγά-σιγά καὶ κατὰ διαστήματα τὸ κρασί του, ἐθεωρεῖτο πολὺ ἀγενεῖς.

Ἀλλὰ καὶ ἡ καθαριότης δὲν ἐθεωρεῖτο καὶ τόσο ἀριστοκρατικὴ.

Ἐνα βιβλίο καλῆς συμπεριφορᾶς τοῦ 1782 λέει σχετικῶς:

«Δὲν εἶνε σωστὸ νὰ πλύνετε κάθε τόσο μὲ νερὸ. Αὐτὸ ἀρμόζει μᾶλλον στις πλούστερες».

Σήμερα πάλιν οἱ ἄνθρωποι χαίρουν βιάζοντας ἄλλῶς τὸ κατέλ- λο τους.

Τότε, γιὰ νὰ χαρεθῆσιν ἓνας ἄνθρωπος ἓναν ἄλλον, ἔπρεπε νὰ κἀνὴ ὀλόκληρη γυμναστικὴ, ὑποκλίσεις καὶ κόντρα ὑποκλίσεις.

Ῥωστούς τὸν καιρὸ ἐκείνο οἱ ἄνθρωποι ἦσαν πολὺ πρὸ σπάταλοι καὶ λαίμαργοι ἀπὸ τοὺς σημερινούς. Τὰ δείπνα τῶν ἦσαν λουκούελα μὲχρις ἀφιδας.

Ὁ μάγειρος τοῦ βασιλέως, κατὰ τὸ 1714, λέει σ' «Ἀπομνημονεύ- ματὰς του:

«Γιὰ ἓνα «μέτρον» δείπνο, εἶνε ἀπαραίτητα σαράντα εἰδῶν φα- γητᾶ!...»

Νὰ τώρα καὶ κάτι πρὸ ἐξωφρενικό:

«Ὅταν κάθεστε στὸ τραπέζι δίπλα σὲ μιὰ κυρία, νὰ τὴν περι- ποιεῖτε ὅσο μορφεῖτε καὶ ὅταν αὐτὴ θὰ ἔχη τελειώσει τὸ φαγητὸ τῆς, νὰ τῆς προσφέρετε τὸ δικό σας. Ἄν βέλτε δὲ νὰ τὴν τιμη- σετε περισσότερο, πινετε πότε-πότε ἀπὸ τὸ δικό τῆς ποτήρι.

» Καὶ ἡ κυρία, γιὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἐκτιμᾷ καὶ αὐτὴ τὸν γείτονα τῆς, ἂς παίρνει πότε-πότε μιὰ μουσικὴ ἀπὸ τὸ πιάτο του!...

Ἐξωφρενικὰ δηλαδή ἡ ἀπίστευτα πράγματα. Μὰ ἀληθέστατα.

Δὲν εἶνε λοιπὸν πρὸ ἀπλῆ, πρὸ πρακτικῆ, πρὸ καθαρῆ, καὶ — ἂς τολ- μήσωμε νὰ τὸ ποῦμε — πρὸ εὐλακρῆς ἢ δικῆ μας ἐποχῆ;

